

Parolas sinjorino Andrée Gacond.

Kiel mi anoncis lastsemajne, mi monologos, mia edzo devante flegi cerboskuon, konsekvenco de strat-akcidento.

Mi montris al vi Hector Hodler okupita pri la vivo de la esperanta movado. Sed baldaŭ komenciĝis la Unua Mondmilito, kaj ĝi iĝis la ĉefa temo de lia pensado. La artikoloj pri tiu temo, presitaj en la libreto titolita : *Hector Hodler, lia vivo, lia verkaro* eldonita de UEA en 1928, estas ĉiuj interesaj, plenaj de drastaj bildoj. Sed bedaŭrinde ili estas tre longaj, por ke mi legu unu kompletan dum la minutoj, kiuj estas je mia dispoŝo. La konstruo de tiuj artikoloj estas tiom bona, ke ili perdas, se oni tranĉas el ili. Mi melankolie elektis legi al vi la komencon kaj konkludon de la artikolo aperinta en la revuo *Esperanto* la 5-an de aprilo 1915, kies titolo estas : ***Kiu eraris ?*** Aŭdu :

« Ekzistas malsanuloj, kiuj sin okupas pri propra flegado, nur kiam ili estas jam en tia stato, ke duba estas ilia resanigebleco.

Ĝis la ekstrema limo de siaj fortoj ili fanfaronas pri sia bonfarto, malŝate alridas ĉian averton kaj sin fordonas al ĉiuj eksceso, konfidante, ke kiam la malsano estos en akra stato, la kuracisto ja scios ĉion rebonigi. Sed se la kuracisto ne sukcesas restarigi la pacienton, tiu ĉi lin mokas, insultas lian sciencon, kaj ĝemas, ne kontraŭ si mem, sed kontraŭ la medicino. Tiam alvenas la ĥirurgiisto, kiu tranĉas en la suferanta korpo, ĝin iaforte resanigas, ĝin aliffoje mortigas, ĝin plej ofte kondukas al dua ĥirurgiisto.

Al tiu malsanulo iom similas nia homaro.

De longe higienistoj ĝin antaŭgardis kontraŭ la armadfrenozo, klare avertante, ke tiu vetkurado havos danĝeran finon ; ili montris, ke sen ia organizo super la nacioj la ĝisnuna ĥaoso fatale kondukos al sanga solvo : ili antaŭvidis. La antaŭvidemo neniam estas populara. La homaro indifereinte aŭskultis ilin. Iliajn admonojn ĝi respondis per novaj armadkreditoj, ĉar, ĉu ne vere, la « elspezoj por plifortigi la armeojn, ĉiam nepre defendantajn, estas la plej bona asekuro kontraŭ la milito »?

La malsano pligraviĝis, ekregis jam febro, simptomo de baldaŭa katastrofo – sed la malsanulo aŭ la homaro – nenion volis aŭskulti. Kaj, jen, neatendite, sed ne plu forpuŝebla, frapis la krizo.

La malsanulon ĝi ĵetis sur la dolorlitan, la mondon ĝi ĵetis en la sangon.

Furioza, la homaro indigniĝas, kaj interne blasfemas - ĉar, ĉu ne, neniu en sia animo opinias nun, ke la milito estas bela kaj nobla ? - ; sed strange, ĝi indigniĝas kaj blasfemas ne kontraŭ la malsano mem, sed kontraŭ la kuracistoj, kiuj ĝin avertis. Malbenataj, vi estu, naivaj utopiistoj ! Malgraŭ ĉiuj viaj pacaj manifestacioj, viaj homfratigaj teorioj, ni nun suferas tian krizon, kian ni apenaŭ povis imagi. Nenion vi sciis eviti. For, revuloj, dormigistoj, bonintencaj idealistoj ! Pli efikan kuracilon ni nun havas. La milito ĉion solvos. Lasta ĝi estos. Neniu el viaj drogoj aŭ higienkonsiloj estis utila. Oni tranĉu nun la maturan absceson !

La absceson oni nun tranĉas. Sed ĉu la paciento daŭre resaniĝos, aŭ ĉu novajn abscesojn oni baldaŭ devos denove tranĉi ? » Fino de la citaĵo.

En la ampleksa meza parto Hodler analizas, kial la pacifistoj pravis, kaj tamen ne sukcesis. Kaj li konkludas :

« Ideo ne sukcesas sole per sia propra forto. Ĝi devas enkorpiĝi en homojn. La estonteco dependas ne de niaj pranepoj, al kiuj ĉiuj malkuraĝuloj volonte fordonas la plej malfacilajn taskojn, sed de nia generacio.

La nuna katastrofo estas klara demonstracio kaj laŭtega averto. Se ĝi forŝiras la vualojn de la homa kredemeco, se ĝi malfermas la okulojn al ĉiuj bonvolaj homoj ĝis nun flanke restintaj, ĝi per tio reaĉetos la dissemitajn suferojn. Vi volas, ke la ĝisnuna ĥaoso cedu al pli bona ordo, ke sur la ruinoj oni starigu ne novajn facile rompeblajn ekvilibrojn, sed veran junan organizon inter la ŝtatoj, vi, unuvorte, malgraŭ ĉiuj gloroj de la milito, deziras ke tiuj gloroj ne revenu tro ofte ? Tiam, malgraŭ ĉia malŝato, vi devos rerigardi la verkon de tiuj « utopiuloj », kiujn la modaj gazetoj traktas ĉu kiel perfidulojn, ĉu kiel frenezulojn. [...] Nenion solvos, nenion starigos reciproka sinriproĉado kaj sinkulpigado. Pri la kaŭzoj de la milito restos verŝajne dum longa tempo tia nombro da teorioj, ke objektivan kaj ĉiulandan certecon nia generacio ne akiros.

Kontraŭe la sistemon mem, kiu ebligas la militon, oni povos ataki, sen vanaj kaj nesolveblaj diskutoj pri la pasintaĵoj. Ĝuste en tio kuŝas la merito de la « revuloj », ke kontraŭ sistemo, tio estas la veraj profundaj kaŭzoj, ili penis batali ; ili eliris el la fatala rondo, en kiu la mondo moviĝis de milito al alia.

Ĉu oni ĝin volas aŭ ne, la internacia pacmovado ne mortos. La teruraj spertoj maturigos ĝin. Ĝi de nun ĉerpos sian forton ne sole el la pura racio, sed el la tragedio de la vivo... Ĝi fariĝos malpli scienca kaj pli populara, sekve, malpli diskutema kaj pli agema. Ne la aprobon de la eminentuloj ĝi bezonas – ili sekvadas –, sed fortajn karakterojn kaj firmajn volojn. Lumigos ĝin la rebrilo de miloj da doloroj, kaj, vekite el sia dormado, la popoloj sekvos novajn standardojn.

Utopiistoj, daŭrigu !

Jen la krio de juna 28-jara viro en 1915. Ĉu ĝi ne estas ankoraŭ nun aŭdinda ?

Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-